

Č E N S K Ý C H
r o d i n n á k r o n i k a

Napsal

Ferdinand Čenský * 29.V.1831 ČECHTICE 19

c.k. setník v 11.pluku řadové pěchoty, majetník
stříbrné medaile tyrolské z války italsko-tyrolské
v r. 1866, profesor české řeči a literatury na
vojenské akademii v Novém Městě za Vídní.

Počal psáti v březnu roku 1873.

Nr 12 3. část JAN EVANG. ČENSKÝ * 28.XI.1789 NAC.

Nr 97 dědič JANA EV. Č.

1. Ferdinand Antonín * 29.V.1831 ČECHTICE 19

Č e n s k ý c h
rodinná kronika.

1.

Nejstarší známí předkové.

Tem kde starošeď Elaník, v naší milé vlasti pověstmi velkým i malým dobře známý, k nebesům své téměř vážně vypíná, tedy na rozhraní krajů druhdy kouřimského, táborského a čáslavského, jest, jak dalece jsme se toho dopídití mohli, kolébka drahých předků našich.

Předkové naši byli koncem XVII. a počátkem XVIII. století rolníky. S jistotou jsem vypátral, že prapraděd můj v první polovici minulého věku okolo roku 1710 byl v držení dvorce dosti velkého ve vesničce Stupčicích blíž Milčína okresu Sedleckého v Tábořsku. Stupčice jest nepatrná osada a čítá asi jen 120 obyvatelů.

Odkud tam nejstarší tento mi známý předek můj přišel, udati nelze; pouhou domněnkou jest, že snad, podle jména, buď z Polska buď ze Slezska do české země přišel. Aspon můj děd, Karel Čenský, říkával, že pocházíme ze Slezska a že předkové jeho polsky mluvili. Možná. Aspon v nynější Haliči, jméno Čenski se dosud vyskytá a jeden jména toho zasedal v letech 1867-1869 na sněmu polském ve Lvově, odkud také jako delegát do říšské rady vídeňské v těch letech se dostal.

Jméno prapradědovo křticí s jistotou udati neumím. Antonín Čenský, kožešník v Hečeradci, kmet nyní 70letý, vypravoval mi, že jeho praděd měl tři syny a tři dcery; z oněch jmenoval se jeden Josef, jiný František. O dítkách ostatních jsem nebylo známo ničeho.

Když tyto dítky dorostly, prodal můj prapraděd dvorec ve Stupčicích a rozdělil jmění mezi děti.

Nejstarší syn Josef byl sládkem, a tomu otec z věna koupil v Praze na Ždarské nákladnický dům.

Z této rodiny pocházejí oni Čenští, jenž v letech 1825-1846 měli v držení postu v rodě Německém; jeden z potomků těchto se mnou r. 1845-1846 studoval na gymnasium Německobrodském a byl r. 1865 ženat a v Lumpolci obchodníkem v mouce. Více o rodině té nevím.

Bratr Josefův, František, jak strýc Antonín udává, z dítek nejmladší, jenž se narodil v Stupčicích někdy okolo r. 1740, měl, poněvadž byl ještě nežli tilý, své věno ležeti u bratra Josefa v Praze.

Když povyrostil, koupil sobě statek v Laměnicích, ve vsi asi hodinu od Hečeradce vzdálené, na cestě odtud do Vožice vedoucí.

Oženiv se - jeho choť se jmenovala Anna, měl více dítek. Kolik, na jisto nevím; a mezi těmito byl Karel, jenž jest můj děd.

V Laměnicích rodina Čenských až do našich dob, do r. 1873, v němž jsme tuto kroniku sestavovati počali, a to snad dosti valně jest rozšířena.

Já již na páté koleno odkázán, a nemaje písemných zpráv pražádných, nemohl jsem více o svých předcích vypátrat. Jsouť tedy tyto zprávy, co máme, arci jen cudé, chudičké.

Můj děd Karel Č e n s k ý.

Dědeček můj Karel Čenský narodil se r.1771 v Daměnicích.

Každě svého věku 20 roků, přišel se do Nadčeraďce, pojímav r.1791 za manželku Marii rozenou Hálovou, která též skoro v jeho stáří byla. Dostal s ní věnem dům č.4 v Nadčeraďci, položený v koutě jihovýchodním na náměstí mezi domem Tumovic z jedné a Kopečkovíc z druhé strany. A nyní ještě, téměř po sto letech, domu tomu se říká u "Hálov".

Před domem jest malá zahrádka, do ní jdou z domu z přízemí tři okna. Stavení jest podlouhlé, v předu velká sednice s dvěma okny, vedle přízděnek. Za světnicí jest sín a ze síně vchází se do kuchyně, kde byla stůl s pumpou a do zadní světničky; ještě dále za touto nacházela se druhá světnička, do níž se z prahu vcházelo, s oknem do dvora. Konec hlavního stavení tvořil stáji, za stavením byla jiná studně, malý aversček, pak kůlna a vedle té druhé stáje. Hned za kolnou rozprostírala se první asi 100 kroků dlouhá a 25 kroků široká zahrada s dobrými "olívami a kašlaty", na konec stála jedna stodola, za ní druhá velká zahrada a v této ne pokraji poblíž cesty a naproti panské zahradě jiná stodola, však tuším kupci Hegrátovi patřila. Druhá tato zahrada již byla takřka venku z města. Vedle zahrady běží "křížová cesta" s kapličkami, vroubená ze mých dětinských časů r.1830-1840/mokutnými topoly. Tou cestou šel leš, nebo blíže pěšinou přes Vračkovice, k Pálčicům a odtud přes Zhoř do Čechovic se chodívá.

Nebude snad od místa, popíse-li zde poněkud obšírněji město Nadčeraďce, bydlisté mého dědečka a rodiště mého otce Jana Čenského. Zaslouhujeť toho to město plnou měrou, neboť v něm meškali hospodařili děd můj plných 70let a můj otec Jan strávil v něm své dětinství.

Město Nadčeraďce, nyní k okresu vlášimskému kraje Tábořského patřící, má 1800 obyvatelův, zámek na náměstí, v r.1734 vystavený a starožitný děkanský kostel sv. Petra a Pavla, založený v slohu románském již v XII.století, k němuž r.1278 na místě polokrouhlé absidy nynější gotické presbiterium přistaveno a kostel spolu na způsob tvrze pevnou hradbou, kteráž ještě za dob mého dětství stála, s hrubou baštou obalčen.. Na Nadčeraďci vládla jedna větev pánů Vítkovců, jmenovitě r.1252 pan Vítek z Nadčeraďce, bratr Budivoje, otec Závěše z Falkensteinu, který zemřel r.1277, rok před nešťastným zahynutím krále Přemysla Otakara a byl tedy jeden z oněch Vítkovců, kteří r.1276 toho krále opustivše, mnoho zlého v zemi způsobili. Po něm se uvádí pan Přibyslav/Přibík s bratřími jako kolátor a dobrodinec kostela Nadčeraďského. Během 14. a

15 století až do r.1547 byla Nadčeraďce s panstvím Vlášimským spojena pod pány z Vlášimi, od r.1415 pod p.z Chotěmic, od r.1442 pod Trčkami z Lípy. Když r.1547 Burian a Ferdinand Trčkové z Lípy jménem také svých nedospělých bratrů panství Vlášimské po částech rozprodávali, koupil Nadčeraďce rytíř Přech Dvořecký z Olbramovic a na Olbramovicích s rod jeho držel Nadčeraďce až do vymření r.1643, kdežto po smrti Václava Dvořeckého z Olbramovic jeho dceři ještě nezletilé Ludmile připadla, která se později za rytíře Smila Benedu z Nečtin provdala a Nadčeraďce za věnu mu přinesla. R.1662 vládl Václav Marek svobodný pán z Gerhardu, a po něm jeho syn Leopold/+1724/na Nadčeraďci, jehož dcera a dědička Marie Karoline, provdaná za rytíře Karla Deyma ze Stříteže a na Vyšeticích, Nadčeraďce r.1730 s ant. Jos. hraběti ze Stahrenberka/+1742/, prodala. Jeho synové Jan, Quido a Otašer postoupili své dědičné části sestře Leopoldině provdané za Ignáce hraběte z Tennenberku, který statek

naň připadly r.1794 paní z Helversenu prodal.Od té koupil Nadčerapec r.1796 rytíř Kajetan Hrušovský z Hrušova,r.1802 Jan Schmidtgrubner z Lustereku,r.1807 Leopold hrabě z Schirningu,r.1810 František Hartmann,r.1836 Josef Müller a r.1860 Eduard Widersperger z Widerspergu. Býval důstojníkem ve vojště,jest odnárodnělý statkář,který v letech 1870tých hlasoval stále proti naší národní straně.

Nadčerapec/také Načerapec a zkráceně Načera/leží na východ od Milčína a Neustupova,jižně od Lounovic,na úpatí "Malého Blaníka", v příjemném údolí mezi polmi a lukami.Počítá přes 250 domů.Větší díl měšťanstva žije se polnostmi,přitom jsou erci mnozí řemeslníky. Jako zvláštnost sluší zaznamenat,že je tam od nepaměti mnoho tak zvaných "hulákův".Titi skupují každoročně k podzimu široko daleko v okolí množství husí,krmí je několik týdnů v hejnech o pěti-šesti set i více,vykrmené zabíjejí a oškubou a počínajíc od sv.Václava do Prahy každý týden dovážejí.Obchodník v husích bývá zajiště stále 20-30, a obchod dědíval syn po otci.I nejvážnější občané bývají husáky a já se pamatuji,že můj strýc Halaška,jenž měl za choť Marii sestru mého otce Jana,za svého purkmistrovství na podzim úřad měšťanosty položil stranou a jako husák dlouhá léta do Prahy dojížděl. A husáctví bylo také příčinou jeho smrti.Jeda mezi Dnespeky a Jeseňic v noci tmavé do Prahy,přišel pod kolo a zůstal mrtev na místě. To stalo se v letech 1850tých..

Na náměstí poblíž kostela jest starobylá radnice,jenž mi ze dvou příčin zůstává v živé paměti.Za jedno,býval v mém dětství vrátný v radnici,jménem Světelský,nejlepším a nejdůvěrnějším přítelem mého otce a já z těch dob častokráte v starých těch zdích,za návštěvy Světelského mým otcem,jsem se proháněl;za druhé byl náš nezapomenutelný František Rubeš v roce 1848 a později v té radnici syndikem a já několikrát,naposledy při volbě poslance Jelena r.1848 ve Vlašimi,s ním se sešel a velmi dobře bavil.

Tomu na náměstí jsou nyní z většího dílu jednopatrové,v dolní ulici,která vede do Volešné,a v postraních uličkách erci chatrnější.Město trpělo velmi mnoho častými požáry,tak že během jednoho 1/4 století/od r.1825-1850/na dobro svou tvářnost bylo změnilo,jsouc nyní skoro veskrz kryto taškami.

Litovatí jest,že Načerapec mimo všecku hlavnější komunikaci leží.Jediná poněkud lepší cesta jest okresní silnice do Mladé Vožice a cesta do Lounovic vedoucí.Všecky ostatní cesty aspon za mých časův,až do r.1850,byly prabídne.Tepř v letech 1870tých tam pošta zřízena.

Od Čechovic jest Načerapec vzdálena asi dobré dvě hodiny,takéž od Vožice,a asi dvě míle od Vlašimi.Vysoko v "horách",západně za Načerapecí mezi lesy bělá se roztomilý Milčín,na sever na kopci rozprostírá se přívětivý Pravonín a mezi ním a Lounovicemi stojí mužně slavný Blaník,o němž každé dítě v okolí umí povídat četné "pohádky".

Dědeček Karel byl mužiček prostomilý,postavy malé,zavalité; hlavu kloníval vždy chodě poněkud k levé straně; z očí mu zírala česká přímota a upřímnost.Kdykoliv promluvil,pohrával mu ustavičný úsměv kolem rtů.Mluvil po malu,rozvážně,poslední slabiku slova ve větě poněkud prodlužuje a hlasu při tom povyšuje,jak to vůbec zvuk v mluvení u obyvatelstva krajiny tamější.

Irvní mé vzpomínky na dobrého dědečka sahají až do roku 1834.T Toho roku,navštíviv Načerapec jako pětiletý hošík,uviděl jsem ho poprvé a od té doby utkvěla mi v hlavě přívětivost pohledu jeho,již co živ nezapomenu.

U svých spoluměšťanův požíval, to jsem již jako děcko pozoroval, veliké vážnosti. V letech máho dětinství, tedy mezi r. 1834-1840, byl měšťanostou v Nadčerači. Rozději vzdal se dobrovolně svého úřadu, tuším dílem že k vůli stáří, bylť už šedesátníkem, dílem však a to hlavně pro náramnou dobrotu charakteru svého. Muselť jako starosta obce tak mnohou práci mezi sousedy vzniklou vyslechnouti a srovnati se snažit. Jsa ducha smířlivého a náramné dobrotisko, hleděl takové hádky cestou smíru sprejit, co se mu srovnat vždycky nechtělo poštěstíti. Takové časté výjevy-jednou jsem byl podobně při sém přítomen-naprostě odporovaly jeho tiché povaze; i vzdal se tedy raděj úřadu, nacházeje v klidné domácnosti svého jediného utěšení.

Ano jen tam, tam v kruhu ročním dlelo jedině blaho jeho. Živ jsa s chotí svou Marií "svým starouškem", jak se vespolek nazývali, odchoval pět synův a dvě dcer, všecky slušně zaopatřiv a svému nejstaršímu synu Josefovi hospodářství svého statku odevzdav, dočkal se r. 1841 ve středu četného potomstva, dítek, vnukův a pravnukův zlaté svatby, kterou s ním nejen veškeré příbuzenstvo, ale takika všecko měšťanstvo Nadčeračské upřímně bylo slavilo.

Jeho choť, naše babička, byla o něco větší než dědeček, osobička to dojemná, vlídná, roztomilá, uořimná k nám vnoučatům, na vlas taková, jak nám ji naše Božena Němcová ve své "Babičce" mistrně byla nakreslila. Já k ní lnul láskou šťastného dítěte, jako ku vlastní matce své. Nikdy, nikdy, co jsem ji znal, nevyšlo ní jedinkého zlého slova z úst jejích, a jestliže my děti, když jsem býval v Nadčerači, co daremného někdy vyvedly, tu nám na nejvyš pohrozila, prohodila nějaké přísné slovíčko, nic více. V těchto listech snad ještě vícekrát bude mi mluvit o drahé babičce "Nadčeračské".

Nikdy nezapomenu na tu první návštěvu v domě dědečka našeho v Nadčerači.

Bylo to za krásného letního dne, některou nedělí v r. 1834.

Otec můj Jan byl již asi devátý rok usazen jako mistr barvířský v Čechticích.

Když onoho dne všechen lid, jenž pro dílo "z barvy" přišel, byl odbyl, pravil z nenadání: "Půjdeme do Nadčerače dědečka navštívit."

Já jako srnec radostí poskočil a v okamžiku držel jsem se už pravice otcovy, aby jedin na návštěvu nezapomněl.

Poněvadž také až z Nadčerače zprostředkováním dědečkovým dílo do barvy se zasílalo, sebral otec, co bylo hotového, svázal do dvou balíků, hodil přes rameno, chopil se hole a asi po desáté hodině ranní již jsme byli na cestě.

My kráčeli "nejrovnější cestou" z otcovského domu, na náměstí v Čechticích na proti kostelu stojícího, tedy skrz dvůr "Jadrníkův" naproti našemu domu položený, mezi "farskou" a "Erůnovic" zahradou, pak přes mez na "Jizbický vrch". Den byl jasný, parný a brzy počal pot se líti se skráni jemu i mně. Ale to nedělalo nic, mladoucké mé nohy klusaly hbitě ku předu, aby jen stačily té známé "rázné" chůzi tatínkově; i Bůh uchovej, abych byl del na sobě znát, že mne bolely.

Dostoupivše temene "Jizbického vrchu" stáli jsme za chvíli u "Třech křížův", odkud je krásná vyhlídka do celého kraje na východ, jižně a severně od Čechtic. My se na pokyn otcův na okamžik zastavili a obrátili zraky k Čechticům. Tu mi pak laskavý můj tatínek celou krajinu kol kolem ukazoval a vysvětloval.

"Vidiš" poučoval, "tamto za Čechticemi, za naší zahradou, co dole kostel a na hoře ten zámek stojí, to je městečko "Klívšoudov" a to, co se tam na levo daleko v mlhavém šeru bělá, jsou Zbraslavice".

"Obrať se ještěvíce na levo. Hleď, tam na kopečku je kostel Borovnický, nad Borovnicí vedle pražské silnice stojí "Kuňovka", pod "Kuňovkou" "Chmelná".

A já, ani slova nehlesna, posýlal jsem zraky v místa vysvětlované; všechno bylo mi nové, vždyť jsem poprvé tak daleko z "města" ven přišel. Z toho "Jizbického vrchu" byla vskutku vyhlídka přetučšená a já pochybuji, jestli ten kdo dostoupil "Sněžku" nebo "Rigi", více pocítoval ve svém nitru, nežli já, když jsem poprvé patřil na ten vákolní kraj z "Jizbického vrchu". Obzor kol kolem věnčily modravé lesiny a v celém tom před námi rozloženém kousku naší drahé vlasti vykukovaly z bujného zelení a stromoví přívětivé dvory a vesničky. Tu v pravo za "panským lesem" Sudi-slavice, hned vedle "Malá Paseka", přes silnici Růžkolhotice a pod nimi "Bažantnice" s malým lesíkem. Něco opodál ku Křivsoudovu vesnička "Čer-ničí", nad Čerňicím dvůr "Jenšovický" a za ním ještě výše "Krčemská myslivna" skoro v samém lese, a pod myslivnou ves "Krčma" zvaná.

"Nyní", vysvětloval otec dále, "přeskočme Křivsoudov a pohleď zas na levo; tam ta tři stavení pod "Společnicí"/Jméno výborné louky, druhdy velkého rybníka u Čechtic/ jest dvůr "Crestovice", stranou Chrastovic Strojetic, Keblov, Sedumpána s pivovarem a Votročice. Tu ten veliký rybník co se pod Chmelnou rozkládá, jest "Valcha", pod ní mlýn Valchářův, našeho pana kmotra; má dvě složení, pilu a stoupu; pod Valchářem je druhý "panský mlýn" "s panským rybníkem" a pod tím "třetí mlýn" Šavrdův.

Nabaživše se do syta toho rozkošného pohledu, nastoupili jsme další pouť. Vedle cesty na levo po kraj "~~okrasného lesa~~" ukazoval mi tatínek to "naše pole". Tak to šlo lesem dále. Poprvé ve svém životě vstoupil jsem do lesiny a pamětliv pohádek, jaké nám obstarlá chůva Váchovic "ariánka" pod večer při přástvách ve velké světnici o zlích lidojedech, obřích a čarodějnicích, jenž se v zám-cích a jeskyních lesních zdržují, dlouho do noci povídale, přitulil jsem se nyní ještě těsněji k tatínkovi, ani slova nepromluviv, zrakem jen těkáje brzy v pravo brzy v levo, zda-li tam nějaký ten lesní muž nestojí. Kráčeli jsme několik set kroků stále cestou vozovou, až jsme vybočivše na p pěšinku, přišli do "panského lesa". Na vysokém, tlustém smrku visel obrá-zek "Panny Marie".

"Proč tu visí, tatínku?" ptám se.

A otec vypravoval jak před mnohými lety v tomto místě starý Čermák, co dva domy "pod námi" zůstává/ *Číslo domu 8 v Čechticích. Dům ten přešel po letech na zetě Štolbu, jenž měl za ženu jednu z dcer Čer-mákových, jinou ceru měl policejt Císař. Dům č. 8 koupil v letech 1850tých kupec L. Novák, rozbouřel ho a vystavěl i s čísl. 9. nový dům na tom místě./ se svou ženou dřeva kácel, jak kmen podříznutí a podseknutý z nepozor-nosti se překotil v tu stranu, kde Čermáková stála, a ji mžikem usmrtil.

"My udělali křížek" a šli dále.

Přišli jsme k veliké hromadě poblíž pěšinky, v níž tisíce a ti-síce mravencův se henžily.

"Pohovme si chvílku," pravil tatínek, sundal s ramene těžké ba-líky s dílem a vedl mne k mraveništi.

O jaké to bylo přerозkošné podívání! Celé proudy těch pilných zvířátek "jako vojáci na pochodu" táhly uzounkými řetězkami přímo do lesa, a z lesa postupovaly zástupy jiných dělníků do svého bydliště, a každý z nich táhl kousek kůry nebo kmínek, obyčejně větší než byl sám, lopotil a pachtil se, až konečně do svého sídla dorazil a honem byl již zase na pochodu pro jiný "proviant".

"Není-li to krásné podívání?" ptal se mne otec.

"O, ano, ano, tatínku! Já bych se celou hodinu díval na to neunavné dílo mravenců."

"Uč se od mravenců pilným bytí a pracovitým", napomínal on. A jeho napomenutí utkvělo mi v utrobách a já ještě nyní zhusta zpomínám si té překrásné chvíle...

Nyní jsme vyšli z houštiny a kráčeli podél kraje lesa hned úvozem, hned zas pokraji cesty vedle štihlých jedlí a smrků směrem ke Zhoří. V levo vedle cesty na Jizbici, malou to vísku u lesa. Tam byl panský dvůr, tenkrát rytíři z Rittersteinu náležející a / Tento statkář, asi 10 let potom zemřel v Naččeraďci těžkou smrtí. Byl jsem s otcem návštěvou u něho, když už na smrtelném lůžku ležel. / opo dál nyslivna. Ale my nešli k Jizbici, to bychom si byli zašli, nýbrž "rovnou čarou" po mezích mezinárodních a potom přes luku, minuli jsme v pravo na kopečku dědinu Zhoř se starobylým kostelíčkem, až jsme přišli na "Pálčickou cestu", které opět podél lesa vedla.

Dříve skoro více než hodinu na cestě, blížili jsme se k Pálčicům.

V prostřed věsnice stála ohromná, dřevěná, šindelem krytá budova a ze všech stran valily se sloupy dýmu z ní.

"Tatínku, kam hoří," pravím uleknut.

"O ne, to jsou Pálčické hutě. Předle uvidíš. Já tě tam povedu."

A již jsme vstoupili udušenými vraty do vnitř obrovského stavení.

Tam stálo několik podlouhlých pecí, u každé peci obratlivý jícen a vedl vedle něho dva- tři dělníci, vysokí, osmahlí mužové s vyhrnutými rukávama, košili a plátěnými spodky oděni. Drželi v rukou hole asi na sah dlouhé, brzy je strkali do pecí, zas vyndali, jimi do kola točili a do nich foukali.

Já ponejprv uviděl, jak se sklo vyrábí.

Větší díl hutníků znal tatínka; takéž pan hutník, jenž ukázav nám hromady lahví a lahviček, pak kopy hladkého skla do oken už hotového, vedl nás do svého přívětivého příbytku několik kroků od hutí, skrze zahrádku. V pokoji se mi nad míru líbilo, já viděl tolik obrazů a počal jsem je v hlavě počítati. Bylo jich 120.

Pení hutníctví nás občerstvila a my jsme hbitě stoupali dále,

"Nyní, mého synu, půl cesty už za sebou", promluvil tatínek, "tedy jen chutě ku předu."

Cesta z Pálčic k Naččeraďci vede opět lesem, ale jen na krátko. Již po několika minutách vozníci opustivše, dali jsme se pěšinou přímo k návraší vedoucí ves v lese se rozkládající, zvanou Tisek v pravo vinouce. V pravo, v lesce na kopečcích táhli jsme Trávník s hezkým kostelíčkem a zámek. Za Trávníkem horu Elaník, vedle ní "Malý Elaník", obě hustým lesem porostlé.

"Předle uvidíme kousek Naččeraďce," těšil otec me, jak viděl už hodně neuneveného. A již se ukazovalo před námi bání úzké věže Naččeraďského děkanského chrámu.

Ačkoliv jsme měli ještě dobré tři čtvrtě hodiny do města, já nicméně dávám na jevo hbitost v chůzi, přemáhaje se. Vyhledávající stále jenom radec pojednou objevilo se zrakům našim. Odtamtud zaznívaly dojemné tony velkého zvonu, byloť už po poledni a z města ubíral se přespolní lid na-proti nám, jdoucí z "velké" k domovů.

Z Vračkovice dali jsme se pěšinou v levo, přes panské pole vedoucí, k aleji a stáli u "kovárny". Jen ještě několik set kroků a my jsme viděli dědečkovu velkou zahradu.

Byli jsme u cíle.

Ai, viz! Zadní vrátka před stodolou se otevrou a z nich vystoupil kdosi. Nám v ústřety přichází nevelký staroušek v krátkých spodkách, vyleštěnými botami a holinkama, do nichž nohavice byly zastrčeny, tak jak u nás v městě "velební páni" chodívají. Měl na sobě dlouhý hnědý otevřený kabát se žlutými knoflíky, ruce v kapsách u kalhot; a uzřev nás usmíval se.

Já tušil: "To je dědeček!"

Můj tatínek k němu přistoupí a smekne čepku. A již oba dva dleli sobě v náručí, líbajíce se.

"Těší mne, Jene," pravil, "těší mne, že přicházíte, já se domníval, že dostaneme dnes hosty. Bel jsem tedy "za zahrada". A vy jste vskutku byli již na cestě."

Pak dědeček přistoupil ke mně a políbil mne.

Já mu ještě ruku políbil a hned jsem se ho ptal, má-li hodně "slív a špendlíků"/ *druh švestek, barvy žluté nebo začervenalé/

"I ano, dost" pravil on.

A již jsme kráčeli menší zahradou, v níž v pravo a levo stály švestkové stromy, hruše a jabloně.

I ostatní přátelství těšilo náš příchod a než jsme skrze kůlnu, přes dvorek na práh podél hlavního stavení se táhnoucí dorazili, přicházel již jeden po druhém, a všichni nás laskavě přivítali.

Na zápraží u síně konečně objevila se babička, již trochu shrbená, s bílým, kulatým, těsně přiléhajícím čepcem a "zlatohlavem" na sobě, plna radosti a líbá nás oba./* oblečena v kožíšku, kytkované sukni s bílým fěrtochem./

"Vítám tě, Johanýsku," pravila radostně se usmívajíc, "však jsem si to myslela, že Čechtičtí dnes přijdou. A jak velký je už Ferdáček? Vždyt bych tě hochu ani nepoznala. Tak jsi povyrostl od té lonské Čechtické pouti, co jsem tě naposledy viděla. Pojďte dále."

A my šli do velké "přední" světnice a za námi už celý houf z toho přátelstva. Kde jen bylo místo usadili jsme se. "Starší" sobě povídali, co nového a sdělovali jeden s druhým rodinné záležitosti. Já, kloučinka pětiletý, ačtí mělo vedle těch starších měl jsem stání. Bez oklik a ceremoní seznámil jsem se ihned s kluky bratrův tatínkových, strýčka Josefa a Vojtěcha koželuha, s Františkem, Honzíkem, Karlem a Vojtěchem a huť ze světnice ven a skokem byli jsme v zahradě.

Honzík/*Jen Čenský, můj bratranec, syn Josefa Čenského, vyučil se potom u mého otce barvířství, usadil se v Čechticích, pojev Mokrotovu Karolinu za ženu, někdy v letech padesátých s některými Bačeraďskými do Ameriky se vystěhoval. Od těch dob nevím o něm ničeho/jako ze všech nejchůrnější vlezl na jednu slívu, mně pomohli druží na jinou a už jsme ty slívky česali. Když jsme se jich nabažili, šli jsme se ještě podívat na to "boží požehnání" na velkou zahradu, kde bylo plno jablek, hrušek a švestek, a kde u prostřed stál ořech, jejž dědeček zasadil toho roku, když se byl oženil. Bylo to za mých časův mohutný strom a v naší krajině pravou zvláštností, poněvadž naše krajina "vlašskému ořechu" nemá hrubě přízniva.

Nasytivše se rozličného ovoce, vrátili jsme se do velké světnice, kde babička s Pepičkou sestřenicí, nejstarší dcerou strýce Josefa, mladého hospodáře u "Hált" už tabuli strojila.

My, tatínek a já jakožto hosté přesporní museli jsme zasednout vedle dědečka na první místo u dlouhého stolu, otec v pravo, já v levo od dědy.

A jak mi tenkrát chutnala ta krupičná kaše posypaná perníkem a potom to salátko a poní to husa tak pěkně pečená! Tivo nebylo valné; já mu ovčeni nerozuměl, ale všichni i domácí pravili, že je bílé.

Po obědě asi k třetí hodině mládež od stolu se ztrácela a jen ti "starší" zůstali. Já bych se byl s kluky zajisté také ze světnice byl vykradl, kdyby nebylo něčeho, co mě k dědečkovi tak vábně poutalo.

On totiž nad míru rád vypravoval "staré historie". Před tu byl s "Horymírem a jeho šemíkem" a s tucty těch "pohádek" o "Planíku". Já byl již co hošík zvědavý a mně ty pohádky jeho nad míru zajímaly;

tu ten "Zděnek Zásmucký a jeho ve Blaníku spící rytířové", pak "ovčák z Křížova", jemuž na velký pátek jehnátko v houští zmizelo, on za ním, jehnátko skočí skulinou mezi skály, ovčák je horí, avšak skála se ze ním zavře a Jeník, tak se ovčák nazýval, pojednou se nachází ve skvostné komnatě, kde kol kolem u stolu rytíři sedí spíce. Jeden z nich zaglechnuv kroky člověčí se probudí, uzří Jeníka a hřmotným hlasem se nán osopí: "Co tu chceš?". "Ozlivý ovčák ve vši skroušenosti v pravuje, jak mu to jehnátko mezi skaliska zabloudilo, jak je běžel hledat a jak se sem dostal; neví ani jak."

"Je mi líto," odpověděl rytíř; "z našeho podzemního sídla teprv po roce a dnu jen vyjít můžeš. Nebot věz, že jen jednou v roce, na velký pátek náš Blaník jest pozemčením přístupný, jen na ten den můžeš ten, kdo k nám zavítá, zase na zem vyjít."

Ovčáček se ulekl. Což bylo na plat? Odevzdal se do vůle Boží.

"Abyš ale zoe čarmo nezahálel po ten čas," dodal rytíř, "budeš naše konstvo obsluhovat."

Jeník se stal tudíž koněkem u rytířův. Obroku bylo dost a náš hoch řádně služby své zastával, nečeče ani té nejmenší příčiny rytířům, aby mu čeho vytýkali.

Hoďiny a dnové míjeli jak voda. Jeník počítal, že tomu už asi rok, co je ve službách rytířů Blanických a v skutku jednoho dne praví štolba k němu: "Hochu, tys svou dobu vysloužil, byla hodným a řádným čeledínem. Můžeš jít. Ale peněz nemáme, abychom ti dali výslužného. Chceš-li však, neber sobě do zástěry obrok, co stačí."

Jeník děkoval, učinil jak mu bylo kázáno a naplnil zástěru ovsem. Skála stále otevřená, Jeník pln radosti vystoupí a přímo uhání ke Křížovu, do své otčiny. Přijde na náves, tam kde obecní studně stojí. U studně nabírá vody mladé děvče.

"I pozdrav tě Bůh, Baruško!" praví pln radosti a chce své milé, kterou celý rok neviděl, honem vtisknout hubičku.

Dívka se nán divně podívá a praví mu: "Jmenuju se erciť Baruška, ale milý dědečku, neznám Vás, vždyť jsem Vás jaktěžive neviděla."

"Jak že dívčí, ty neznáš svého Jeníka", rozezlil se tento, vždyť jsme spolu do Pravenína do školy chodili, a tys ode dvou let mou milou. Což nejsi ty Trousilovic?"

"Nejsem. U nás říkejí u "hovorů". Ale má babička byla rozená Trousilová a já se po ní jmenuju Baruškou."

Cvčák, jakoby ho blesek omráčil. Upustí obrok ze zástěry a div divoucí, kolem něho samé dukáty se lesknuly.

Baruška mu pomáhá zlatníky sbírat, ovčák ji prosí, aby ho vedla tam, kde babička Trousilovic zůstává.

Jeník vstoupí do přízděnků, uzří bělovlasou stařenku a v jejích vráskovitých tazích pozná svou druhdy Barunku.

"Jeníku, jsi-li to?" zvolá ona udivená.

"Ano, jsem ovčák Jeník z Křížova."

"Já bych tě sotva poznala", vzdá chla stařenka, "vždyť je tomu už padesát let, co jsi zmizel, žádný neví kam. Já se naplakala dost a dost žes me tak opustil a odcházíš ani slova neřekl. Čekali jsme, doufali j jsme, o tobě ani stopy. Po pěti letech přišel Václav Podhračský a žádal o mou ruku. Já mu ji neodepřela. Bůh nás obdařil pěti dítky, jenž chvála Bohu všechny už dobře jsou zapotřeny. Nejstarší má dcera Andulka provdala se za Irokopa Hovoru a i ti chvála Bohu mají už hodné dítky a skoro dorostlé."

"A ječna z nich jmenuje se Bětuška?" ptal se Jeník zarmouceně.

"Ano" odvětila stařenka "děvče krev a mléko, jakoby ji matce, mé drahé Andulce, z oka vyloupl."

"Všecko co pravíte, je mi pohádkou" divil se ovčák.

"Ale pro pána krále, ptala se Bětky "kdepak jste byl, milý Janoušku? Vždyt jste stařeček bílovlasý, jako já šedivou babičkou. Dva a padesát let tomu, co jste zmizel"

"Dva a padesát let?" žasnul Jeník "pro Boha, já¹ myslím, že jen jeden rok, dva a padesát týdnů?"

"I uchovejž nebo!" zaříkala se stařenka, "hleďte na mne, shrbenou osobu, tak za rok děvče nevypadá!"

A nyní vyprávěl Jeník, co všecko ve Blaníku byl viděl a co s sebou přinesl.

Byl, aniž to tušil, přes půl století mezi komonstvem Blanickým. Tak v podzemí ten čas ubíhá!

Podhradský, manžel Bětuščin, umřel již několik let po svatbě Andulčině. Bětky zůstala tedy vdovou.

Když to všecko vyzvěděl Jeník, nabídl Bětušce polovici zlata, jež z Blaníka byl s sebou přinesl a oba žili ještě mnohá léta, sobě o dobách mladosti vypravujíce. - -

To byla jedna z o něch pověstí, kterou nám dědeček Karel vyprávěl, když jsem byl po prvé u něho návštěvou. Vyprávěl tak jasně a dojemně, že nyní po 40 letech, všechny ty podrobnosti mně utkvěly dobře v paměti. A tudíž vypsál jsem je zde poněkud obšírněji; vždyť snad bude někdo z našeho potomstva, jehož ještě po letech, čtoucího naši rodinnou kroniku, zajímati budou.

A takové a podobné povídky sděloval a nám dědeček vždycky v letech pozdějších, v nichž jsem ho ročně alespoň dvakráte, meškaje co studentik na prázdninách, navštěvoval. Takové besedování bylo mi po čas ferií tím nejmilejším vyražením.

Obyčejem zůstali jsme v Načeradci až do druhého dne. Tatínek v pondělí ráno již po východu slunce pomyšlel na odchod, aby doma práci nezameškal. Oně arci se odtamtud nechtělo.

A dobrá babička pak už pokaždé vyndala tu "výsluku" ze "špižířny", buchtu, koláč, nebo cós tomu podobného - pro "Krystinku" - svou nevěstu/mou matku/jak říkávala, bratřenci mne opatřili vším možným ovocem a my pak hojně obložení nastoupili jsme za jitra zpáteční cestu do Čechovic.

Při té příležitosti sešlo se zase veškeré přátelstvo, obyčejně tu býval strýc Vojtěch Koželuh, strýc Antonín Kožešník, teta Marie provdaná Halášková a teta Popiřka Kačlovská. I strýc Josef a četný houfec dětí všech těchto přátel, doprovázel nás přes zahradu do alejí, kde loučení nastalo. Někteří, jmenovitě dobrý strýček Antonín šel s námi obyčejně až k Vračkoviciům. Odtud tatínek a já ubírali jsme se sami toutéž "rovnou čarou" k domovu.

V roce 1841 slavil, jak již z počátku praveno, dědeček Karel se svým starouškem zlatou svatbu v Načeradci. Já tenkrát studoval v Praze a tudíž jen vím, co mi o tom z domu psali. Synů, dcer, vnukův a pravnukův bylo tam asi padesát. Nejvěžnější uštané Načeradští, pan Džkan i s p. kaplanem byli pozváni k tomu vzácnému veselí.

Drahá babička potom jen 4 lety ještě byla živa. Když jsem roku 1845 přišel z Německého Brodu na ferie, přijde jednoho dne schválně posel z Naččeračce do Čechtíc se smutnou zvěstí, že se těžce roznemohla, aby "Johanyšek" a "František"/bratr mého otce, též v Čechtích jako mistr zámečnický usedlý/ji navštívili. Chtěla ještě před smrtí všechny své děti uvidět.

Já a ještě několik vnoučat, byl také hned k odchodu připraven a my všichni krokem co možné spěšným ubírali jsme se k drahému tatínkovu domovu.

Přišedše do světnice, viděli jsme babičku na lůžku v pravé koutě u druhého okna pololežící, polosedící. Ve světnici mnoho přátel a příbuzných.

Uvištěvši nás "přespolní", k nula vysmohlou previcí, abychom přistoupili blíže. Tuncjprv ve svém životě uzřel jsem slzu v oku otce mého! Bylo to zhlédání bolestné. Usedli jsme k lůžku a o všeličems rozpravěli. Babička byla tenkrát už asi 74 letá stařenka a jak všichni pozorovali, blížil se konec jejího života.

Zůstali jsme až do večera.

Před odchodem tatínek, já a strýc zámečnický, klekli jsme u jejího lože, prosíce o její "poslední požehnání". Babička se vztyčila, udělala každému z nás "tri křížky" a pravila polohlasně: "Hospodin Vás žehnej a opstruj na pouť života. Ve jménu Boha Otce i Syna i Duchu Svatého!"

Kolíbivše ji úste a ruce a usedavě plačíce, odcházeli jsme ze smutného příbytku, z příbytku v němž po 55 let nebylo zármutku, zlé vůle a jakéhos pohoršení, ale jen stálý klid a ničím nezkalená domácnost.

Třetího nebo čtvrtého dne po našem odchodu přišel opět posel do Čechtíc nese zprávu o smrti drahé babičce. Zemřela pokojně, tiše tak, jak byl celý její život.

Otec poprosil oba dva duchovní pány Čechtické, pana faráře Filipa Procházkou a kaplana Jana Krivohlávka, aby babičku na poslední cestě zprovedli. Oba dva svolili hned.

Když jsme došli do Naččeračce, vyzváněli právě "prepus". Za chvíli přišel p. děkan s kaplanem, pravouský pan farář Štěpánek; bylo tedy pět kněží na pohřbu babiččinu, což po kraji zajisté bývá u nás jen zvláštností. I nesmírný dav lidí sesel se v domě umrtním.

Potom odcházel průvod na nový hřbitov za městem. Rakevnesli nejdřív synové babiččini, pak my vnuci až na svaté pole.

Ubchý dědeček zůstal nyní samotným! A od smrti babičky zdálo se mi, že v Naččeračce vsutku všechno jinak vypadá. Dědeček se více ne-
usmíval a my viděli patrně, jak bolestně smrt drahé choti naň působila. "Nevěsta", coť strýce Josefa, převzala zcela hospodářství v domě, jako hospodyně na místo babičky a té arciť nemohl jsem přivyknouti. Zůstala mi skoro pořádě cizou.

Avšak dědeček hospodařil i dále, to jest syn jeho Josef byl arci "mladým hospodářem", ale dělo se přece všechno tak, jak tomu chtěl dědeček; a poněvadž to, co nařídil, bývalo moudré, kohalo se také všechno dle jeho slov. Na jakési nedorozumní v těch věcech neparatují se. "Dnes budem zasývat pole tam a tam", zítra stane se to a to, to "žítko" "Volebnou" už dozrálo, byl jsem tam včera". "Josefku, abys měl zítra s východem slunce dva-tři sokáče. Rozumíš?" A strýc Josef je na jisto opatřil. "Dnes není s kopením otavy nic, není to vyschlé". "Je zamračino, bude pršet, abychom mlátili". A tak byl dědoušek stále na nohou a řídil hospodářství.

Žádný z jeho synův neviděl ho postonávat. "Neznám, co to jest nemoc," říkával.

A vskutku těšil se stále zdraví nejlepšímu.

Ještě roku 1860, v 89 roce svého věku přišel pěšky nás do Čech-
tic navštívit.

Než již budoucí rok byl mu osudným. Dřevěná stodola, co stála mezi malou a velkou zahradou, byla věkem již sešlá; museli ji rozbourat a stavěli zděnou. Dědeček 90ti letý kmet i tu ještě stále sám řídil stavbu i nebylo mu za těžko, vstoupiti na lešení a dohlížet k zedníkům. Čtěl za takové příležitosti jednoho dne v měsíci září 1861 stoje na lešení, práci jejich poněkud z povzdálí pozorovat, zapomenul, že lešení jest úzké a upadl s něho na znak do trávníku. Zůstal omráčen a uškodil sobě v kříži. Odnesli jej na lůžko, z něhož nepovstál více. Zemřel ještě téhož měsíce, smrtí tedy náhodnou a nikoliv pro své stáří, oplakáván od čet-
ných příbuzných a leží pochován poblíž svého "starouška", již přežil 16 roků, na novém hřbitově Načeraďském.

Manželství máho dědečka bylo nad míru šťastné, žádnými aťrestmi
kalané; i uvedeme tuto dítky jeho podle stáří a poznamenáme, co o nich
vědět potřebí. **DETI KARLA KASPARA & 1774 JAMĚNICE 34**

Dítěk všech bylo tuším 9, z těch jedna dcera a jeden syn v dět-
ském věku umřeli. Ostatní byli:

1/J o s e f, nejstarší syn, narozen okolo 1793, převzal v letech třicátých
hospodářství, byl tuším dvakrát ženat, máje dítky: Antonína, Františka, Jana,
Arla, Viléma, dceru Pepičku a tuším Karolínu. Zemřel r. 1866 a jeho syn
Vilém je hospodářem na statku druhdy dědečkova.

2/F r a n t i š e k, nar. 1794, zamečník v Čechticích, pojel za manželku
Josefu Růžkovu, jež mu dala v něm přinesla. Měl dvě dítky, syna Františka
a dceru Josefu. Zemřel 78 let starý r. 1871/v listopadu/v Čechticích.

3/V o j t ě c h, košelník v Načeraďci, jezdil do Slezska pruského pro
lněné semeno, a potom ve spolu s svým otcem v okolí prodával; zemřel r. 1
1838 v mužném věku ve svém rodišti, měl mnoho dítek, z nichž nejstarší
Jan hospodář. Dvě z jeho dcer po smrti otce dostaly dobrého odchová-
ní. Jednu vzal k sobě pan děkan načeraďský/p. Veselý/, druhou strýc Ha-
laška, jelikož byl bezdětek, za schovenku.

4/J a n, evangelista, můj otec, nar. dne 28. listopadu 1798, zasnoubil se
dne 28. ledna 1828 s svou matkou Kristinou, roz. Novákovou. Cnům viz č. 3.

5/Antonín, nejmladší ze synů dědečkových, nar. 15. září 1804, měšťan a ko-
žišník v Načeraďci. Jemu patří dům vedle Těmovic, pod domem dědečkovým
položerý..

6/J o s e f a dcera, provdaná Kadlovská v Načeraďci.

7/Ka r l a dcera, provdala se za Halašku, bohatého měšťana, pak měšťanostu
v Načeraďci. Když po nešťastném zahynutí tohoto v letech 1850tých cv-
dověla, provdala se nedlouho po smrti svého prvního muže za jakéhosi
Krčmáře z Divišova. Ale zemřela již roku 1856 a to následkem bůtek a nes-
vůr se svým druhým manželem. Tak přešlo celé jmění toho domu v ruce
zcela cizí.

Dům dědečkův číslo 4 má v držení nyní, co toto píšeme, vnuk
jeho, můj bratranec, tuším Vilém Čenský jménem, syn Josefa Čenského, nej-
starsího syna dědečkova. Byl mezi jeho dítkami nejmladší s já, dávno již
vzdálen z vlasti, ani v kolébce jsem ho neznal. Jenom jednou mluvil jsem
s ním a sice v roce 1867, když jsem trávil na šnedlní dovolené jako
nadporučík v 11. pluku. Šel jsem tenkrát v nejtěžší zimě v listopadu
z Čechtic do Načeraďce a tu jsem s ním, jakož i se strýcem Antonínem,
jedinkým z bratrů tatínkových, jenž jest ještě mezi živými, mluvil.

Zdržev se dva dny v Nadčeradci, vrátil jsem se opět do Čechtic známou, starou, "rovnou cestou" z Nadčeradce přes Vračkovice, Palčice, vedle Zhoře kolem 3 Křížů a přes Jizbický vrch. Po 32 letech změnilo se mnoho. V Palčicích už dávno více sklo se nevyrábí, o hutích ani vidu a z Jizbického vrchu arciť ta samá utěšená vyhlídka, jenom jedno scházelo, ta obru- ba obzoru lesy! Z těch valné část, snad více než polovice zmizela! I ten "panský les, je skoro na dobro vymítěn; jest ovšem zaset dle moderního způsobu, ale ztratil všecken půvab svůj.

Tímto končíme své upomínky na drahého dědečka a na milou ba- bičku a přistoupíme k vypsání života muže, jenž nám byl na světě nej- dražším, želbohu, že nelítostná smrt nám jej tuze záhy z náručí vyrvala! Jest to můj nezapomenutelný tatínek. Jan Evang. Čenský.

3. J a n E v. Č e n s k ý .

Jan Čenský byl čtvrtým z pěti synův Karla Čenského. Narodil se dne 28. listopadu 1789 v Nadčeradci.

Byl z dětí dědečkových nejchápavější a odbyv 3 třídy městské školy Nadčeradské, byl poslán na gymnasium piaristův do Benešova, v první čtvrti našeho století zrušené a teprv r. 1870 zase obnovené.

Avšak, tuším, že výlohy za studie zdály se jeho rodičům poněkud vysokými; neboť odbyv v Benešově nejnižší dvě třídy gymnasiální, byl poslán r. 1813 do učení na barvířství do Jihlavy. Tam sobě přisvojil řeč německou tak dobře, že mluvil plynne německy jak česky.

Koncem r. 1816 se vyučil a dostal dne 13. ledna 1817 za vyuče- nou, jak to dokazuje "listina za vyučenou" daná téhož dne ve městě Jihlavě v počestném cechu barvířském. "Chovám jí co milou památku ve svém relikváři". Navrátil se do Nadčeradce zdržel se jen několik dní u svých rodičův. Touha po cestování, jako "tovaryše barvířského" byla u něho tak veliká, že již v měsíci unoru 1817 přes Prahu do "ciziny" se odebral. Jak visa na "listině za vyučenou" ukazují, byl dne 23. unora 1817 v Teplicích a odtud dostal se, nemaje žádného průvodního listu guberniálního, podloučně do království Saského. Dostav se jednou přes hranice rakouské nepomýšlel po celých osm let přijít zpět do vlasti, a sice jak se domýšlím, z dvou příčin; předně, že chtěl projít kus svě- ta a tak nabytí zkušeností, za druhé aby uniknul vojenskému odvodu.

Visa na oně již zmíněné listině za vyučenou nesou tato data: Drážďany 1. března 1817, Naumburg 11. března, Weimar 13. března, Erfurt 15. bř., Gotha 17. bř., Osterode 20. bř., Lüneburg 29. bř., Hamburk 2. dubna 1817, Rehna 8. dubna, Overin 10. dub., Fritzwald 15. dubna 1817.

V tomto posledním městě, nebo někde na blízku, vstoupil do práce a musel se tam asi několik let pozdržet, neboť od r. 1818 a 1819 neměl jsem v ruce žádnou listinu průvodní, jenž by nějaké viso obse- hovala.

Teprv z měsíce září 1820 chovám u sebe "průvodní list" v ře- či dánské, daný na "Politiekkammer v Kiöbenhavns" /Kodaň, hlavní město království dánského/ ze dne 9. září 1820. Zaopatřil si tudíž otec, aby mohl Dánskem cestovati, tuto listinu, která tato visa mimo jiné obsahu- je: Nyborg 14. září 1820, Hadersleben 18. září, Apenrad 18. září, Husum 22. září, Lubek 2. října 1820. V Lubeku vstoupil opět na nějaký čas do prá- ce a potom cestoval zase na jih a sice až přišel do Gethy. Tam přij- mul práci u mistra barvířského, jenž ho sobě velmi oblíbil. Otec bez- pochyby svěřil se, kdo jest, že je rodem Čech a že cestováním do ciziny chce uniknouti službám vojenským. Onen mistr barvířský zaopatřil mu

arciť per nefas "vandrovni knížku hessenskou" a na nepravé jméno Jan Schenky. Podle té narodil se domnělý Jan Schenky v Sachsen-Gothě, jenž onou listinou se opravňuje cestovati po celé říši německé, ba i za hranicemi. Vidíme nyní tatínka cestovati od místa k místu a myslím, že nebylo většího města v té říši, které by byl neznal. Ona vandrovni knížka na polo visy policejních úřadův popsaná, obsahuje tyto data: Breitenfeld 30. ledna 1821; francouzsky "Vu à la mairie de Strassbourg le 1. mars 1821; "Vu pour aller à St. Louis, Colmar 18. mars 1821"; "Vu à Paris 28. mars 1821." A v tomto městě obdržel zvláštní francouzský "pas", bezpochyby, aby s ním mohl do Paříže. Avšak otec tak daleko nezašel, neboť data pozdější ukazují, že se dal podél Rýna směrem jižním. Mámet v knížce zas tyto data: Mühlhausen 4. Juni 1821, Grellingen 20 Juni 1821, Neuschatel le 17. Guillet 1821/kdy už byl ve Švýcařích/, Bern 19. července 1821, Lucern 23. července, Safhuzy 30. července, odtud přešel do Bavor, Kempeku 7. srpna 1821, Augšburg 13. srpna 1821, Mnichov 16. srpna 1821, Landshut 20. září, Rejno 19. září, Neumarkt 25. září 1821.

Přišel až k českým hranicím zatoužil po otčině a přišel 26. září do Klatov, kdež ho u "Kreisamtu" arciť jako cizozemce presentovali, odtud 1. října 1821 do Budějovic. Odtud bezpochyby pokradmo navštívil Načeradec, neboť teprve 17. prosince 1821 vidíme jej v Linci, 21. pros. 1821 v Salcburku, 13. ledna 1822 v Inšpruku, 3. ~~února~~ února 1822 v Bocenu, 6. ún. v Bruneku, 7. v Běláku/Villech/, 21. února 1822 v Mostu na Muře, odkud přes Hradec do Vídně cestoval.

Onoho času byla v Nussdorfu u Vídně jedna z nejznamenitějších barvíren rakouských. Tam na jaře 1822 vstoupil do práce, stále za cizozemce považován, a potrval tam až do 22. dubna 1824. O rozsáhlosti závodu Nussdorfského nám dětem často vypravoval i byl tam asi rád viděn, neboť v tom čase postoupil na nejstaršího tovaryše/Altgesell/.

V květnu r. 1824 vystoupil z práce a přes Kornenburk ubíral se do Načeradce, do své otčiny, již plných 8 let neviděl.

Není pomýšlel na usazení se, jako mistr barvířský. V blízkých Čechtických zemel r. 1824 ba rvíř Čeloud. Dozvěděl se o tom Jan Čenský odebral se tam a koupil po zemřelém, jenž toho času u Vašíkův v dolní části městečka měl barvírnu, všecko zůstalé nářadí barvířské, usadil se tu a počal své řemeslo provozovati.

Asi r. 1827 oblíbil sobě Kristinku, dceru Jana Nováka, souseda Čechtického, jenž měl svůj dům mezi Peyrovic a Votavovic blíže lázně a vešel s ní dne 28. ledna 1828 v sňatek manželský.

Téhož roku přestěhoval se od Vašíků do čísla 19, k Bublovům, naproti domu svého tchána a zařídil zde barvírnu. Barvířství toho času bylo řemeslem výhodným, díla bylo mnoho a za několik let pomýšlel otec na koupi vlastního domu. Příležitost k tomu brzy se vyskytla. Dům číslo 6 na náměstí, jenž patřil dědicům Martinkovým vyhořel, otec koupil spáleniště a asi r. 1833 vystavěl tam dům v podobě, v jaké nyní r. 1873/jej ještě spatřujeme.

Díla stále přibývalo, otec musel míti stále několik tovaryšův a učedníkův a pomýšlel jakby závod svůj rozšířil. Sám pracoval bez ustání, ba mnohokrát až přes síly své, aby jen lidu vyhověl.

Roku 1838 na den sv. Vojtěcha, u příležitosti hodů po křtu narozené dcery Vojtěšky slavených neopatrností čeledína Vanka vznel se ohen na půdě, a dům sotva 5 let vystavený lehl popelem. Ještě téhož roku byl na novo vystaven.

Již v těch letech přicházeli k němu skoro každého týho dne dcery c.k. setníka na odpočinku a skladníka tabáku v Čechticích, pana Mandla, vypůjčovat se peníze na tabák, poněvadž tato rodina stále vězela v peněžitých nesnázích. Když pak v roce 1841 tabáčník Mandl zemřel a Jan Čenský u něho o několik set ve stříbře přišel, pomyslel, zdali by v cestě ofertní sklad tabáku obdržeti nemohl. Ucházel se o něj a podav nejnížší ofert r. 1842 stal se c.k. skladníkem tabáku v Čechticích, jímž byl až do smrti.

V letech čtyřicátých počalo to v řemesle barvířském poněkud ochabovati. Rodina jeho rostla - byli tenkrát již otcem šesti dětí, obchody vázly, i hleděl všeho, z čeho zisku by se dalo vytěžiti. Toho času mělo se počítati se stavbou silnice z Křisoudova do Královic vedoucí. Otec stavbu silnice najmul a hodně nízko. Myslel, že při tom čeho vytěží, zmýlil se. Naopak; vystavění silnice poblítilo takřka půl jeho jmění. Soused, jenž dříve četným jiným občanům Čechtickým peníze půjčoval, padl nyní sám do dluhů, z kterých se nikdy víc nevybavil.

Jsa vedle toho všeho také ctižádostivým, přijmul, když se byl měšťanosta Václav Ludíkar z úřadu svého okolo r. 1847 poděkoval, většinou h hlasů jemu nabízené purkmistrovství, čímž své rodině a svému domácímu zaměstnání se ještě více odcizil, nežli stavbou silnice, k níž skoro každého dne za Arbelovice se ubíral.

V památném roce 1848 zřízena také v Čechticích národní obrana, jejíž setníkem Jan Čenský byl volen.

Jako purkmistr účinkoval ve prospěch obce Čechtické, vystavěl nový hřbitov, upravil obecní lesy a cesty a přece našla se strana, kteráž ho u úřadův očerniti chtěla. R. 1854 přijela na podanou denunciaci, v jejímž čele stál vlastní švagr otcův, od krajského nebo okresního úřadu komise do Čechtic a počala vyšetřovat. Udavači v pokoře museli odvolat svá hanebná udání a otec ve všem rehabilitován co nejskvěleji.

Ale vnitřní červ nad nevděkem sousedstva hlodal v srdci jeho od té chvíle. Počal churavěti a chřádnouti; ani Karlovy Vary nepomohly a on dne 10. září 1855 zemřel rakem v žaludku, v 57 roce svého činného věku v Čechticích, zanechav četnou rodinu 10 dětí a vdovu, Kristinu Čenskou. Nejstarší syn Ferdinand/já/byl toho roku šikovatelem v 11. pluku řadové pěchoty, nejstarší dcera Marie byla od ledna 1855 provdána za kupce Františka Růžka v Čechticích. Všechny ostatní děti byly nezletilé a nezaopatřeny.

Pohřeb jeho odbyval se za velikého účastenství Čechtických a okolního obyvatelstva dne 12. září 1855. P. Farář Schmid, děkan Načeradský, pravonínský farář, zhořský, borovnický a křivoudovský doprovázeli ho k hrobu. Odpočívá na hřbitově Čechtickém, poblíž zdi, jenž dvěřím hřbitova naproti stojí, vedle kříže. Vysoký náhrobek postavil mu starý jeho přítel nádlesní Fibich k němuž pisatel této kroniky napsal následující epigram:

"Zde na zemi náš tatínku
žádných růží Ti nekvetlo!
Za to Tobě na výsosti
září věčné slávy světlo.
O kež by Ti Pánem pánův
v onom světě bylo dáno,
Čeho Tobě mezi námi
zlým osudem neopřáno!"

Jan Čenský byl jak se říká náruživý čtenář. Kde jen se mohl dopídit české knihy, přinesl ji a čítal zvláště za odpočinku večerního, častokrát na hlas, až dlouho do noci. Čeho jen poskytovala za těch dob chudá naše literatura zábavného a poučného, to sobě zaopatřil. V letech třicátých odbíral "Světobor" Šafaříkův, pak Čelakovského "Včelu" a "Pražské noviny", později také "Květy". Čechtičtí kněží, farář Procházka, kooperátor Krivohlávek, kněz Křešinský a jakýsi Novák z Malé Paseky, také jeden z čtenářů byli s ním na odbírání těchto listů společně. Časopisy tenkrát po poště nepřicházely, nýbrž přinášel je z Prahy voze, obvykle Kovárnický Ignác nebo pasecký Daněk, který každého týždne oves na prodej do Prahy vozil a odtud co bylo objednáno přivážel. V pozdějších letech r. 1839 a 1840, když já v Praze studoval, na předplatní lístek sám jsem Pražské noviny, Včelu a Květy u Házovců a Pospíšila v Liliové ulici vybíral a příležitostně otci posílal.

V domácnosti a kruhu stejně smýšlejících ~~kněží~~ přátel, když jej starosti netěžily, býval společníkem veselým a velmi hovorným, a oživoval celou společnost. Měl dobrou paměť, uměl větší část Rubešových deklamovánek na zpaměť, jež často v kruzích přátelských s velkým humorem přednášel. Nejzamilovanější mu byla "Šňupka" a "Horymířův skok". Písní uměl českých i německých veliký počet a při práci, jmenovitě když tiskl plátna za chvíli odpoledních, zpíval tyto poslední, jak si je byl v cizině přisvojil. Já pamatuju se na několik takových, ku př. "Wer sollte sich mit Grillen plagen!", "Lieber Bruder schenk mir ein!", "Strassburg ist eine schöne Stadt!" a podobných, které jej zanášeli v doby jeho osmiletého cestování.

Mimo chvíle večerní a odpoledne v neděli nepopřál si takřka nikdy oddechu. V létě stával již o 4. hodině a šel se podívat, bylo-li třeba do polí, tu k žitu, tam k jeteli, k "hrášku", na louku a vrátiv se pracoval při řemesle celý boží den. Neznal, co to je ušetření, domýšleje se, že zdraví má skálopevné. Ale již v letech čtyřicátých ubývalo mužných sil a tu na prosby matčiny, valnější práce barvířské nechal tovaryšům a učedníkům, a sám zůstával při tabáku a jiném méně namahavém zaměstnání.

Jako mistr barvířský b. l. údem tak zvaného rajcechu" v Čechticích, v němž byli zapsáni mistři kovářští, zámečnickí, truhlářští, bednářští a barvířští. Čechmistrem, neboli starším za mých mladistvých let býval bratr jeho, zámečnický a soused František Čenský/*Umřel ve vysokém stáří/78 let/v měsíci listopadu 1871 v Čechticích/, majetník posledního domu v levo východně při silnici ku Praze vedoucí. Tam několikrát v roce "páni mistři" se scházivali a já co klučina 6-8 letý býval tam skoro vždy, kdykoliv otec tam šel. "Páni mistři" si ho vážili velmi a jeho návrhy přijímali. Velikou korouhev rajcechu, kteráž ještě nyní v chrámu Páně Čechtickém jako zbytek starších časů, na cechy upomíná, dal na svůj náklad obnovit, obarvit na modro sám vlastnoručně látku na ni. Mimo "rajcech" bylo ještě více cechů v Čechticích: ševcovský, krejčovský, řeznický, pekařský a kožešnický. Všechny po uveřejnění nového živnostenského řádu v letech 1850tých pomínuly.

Byl též dlouhá léta tak zvaným školním dozorcem. Tu často navštěvoval školu a napomínal děti k pilnosti.

Jako zvláštnost připomínám, že byl náruživým ctitelem a obdivovatelem velkého Napoleona I. Čítal rád historii válek francouzských a vypravoval, co byl četl. I životopisy některých generálů Napoleona nových na př. Junot-a, Dessaix-a a jiných znal dobře a uměl vypravovat výjevy z jejich života. Já se aspoň pamatuju, jak plasticky bitvu u

"Marenga" nám stavěl před oči, kterou prý Napoleon jenom skrz Dessaix-a vyhrál pro to, že tento ještě v pravý čas se svoji divisi na bojiště dorazil, arcit zaplativ svým životem palmu vítězství. Taktéž na několik anekdot ze života Junotova se pamatuji, z nichž jednu jsem použil ve své "Vojenské čítance" co vojenského aforismu na doklad chladnokrevnosti a rozvahy, jako v čas boje, ať se vojín vyznamenává. Stáje zde vypravování otcovo: "Když při obléhání Toulonu léta 1793 Bonaparte, toho času nejvyšší velitel obléhacího dělostřelectva chtěl jednoho dne poručeným velitelům na spěch poslati důležitý rozkaz a žádného pobočníka neměl, ptá se dělostřelců v dělostřelně před stanem zaměstnaných: "Kdo z vás umí psát hoši?" "Já" odpoví jeden. "Nuže, pojďte do stanu a pište, co budu diktovat." Písař byl s psaním u konce. V témž okamžiku nepřátelská koule přiletíc vedle stanu se hluboko zaryla a spoustu písku na písaře a na psací stůl vrhla. "Děkuju" vece písař, "právě jsem potřeboval posej pátko." "Chlapíku, jak se jmenujete?" otázal se Bonaparte. "Junot". - A Junot stal se od těch dob miláčkem Napoleonom a jedním z jeho nejslavnějších generálův. - "

Byl postavy prostřední, kostnaté, těla silného svalovitého, nikoliv tučného. Černý vlas počal již rokem 40tým jeho věku šedivět. Byl povahy laskavé, přívětiv ku každému, zvláště k těm, které mu a jeho ctižádosti lichotili. Jen někdy, když byl popuzen, překypěl v prudkost, k tomu však muselo býti již příčin velmi závažných. Tato prudkost jej opanovala také, pokaždé, kdykoliv někde ve městě nebo v okolí /třebas na 2 hodiny/ oheň vznikl. Nechal všeho ležet, chopil se sekery jakož jedinkého příručního nástroje místo háku a páchil sotva dechu popadaje, rozkácen k místu neštěstí. Já šel někdy za ním, i vidím ho jako dnes, když ve vesnici Strojeticích oheň asi 20 čísel zničil, stojícího na jednom z hořících staveních a vytahovat pomocí "sekery" hořící trám. Skoro při každé takové příležitosti matka i my děti bály jsme se o jeho živobytí, aby nepřišel k urazu. V Čecheticích přišlo v obyčej říkati: Barvíř Čenský a kostelník Hynek Kovárnický, to jsou jako dva lvové do ohně, hoří-li kde, zapomenou na sebe a že mají rodinu/.

Z jeho četných přátel jmenuju zde: majetníka statku Růžkolhotického Smetanu, otce nynějšího kapelníka u českého divadla, Bedřicha Smetanu; obcevníka v suknech Václava Růžka, jenž byl až do smrti jemu nejmilejším druhem, a který po smrti otčově se stal měšťaností v Čecheticích/Václav Růžek získal sobě v Čecheticích velikých zásluh za svého purkmistrovství. Co 5 jeho předchůdcův nevykonalo, vykonávala jeho železná vytrvalost. Vystavěl nádhernou radnici uprostřed města na místě, kde před r. 1826 stará radnice stála, a to v čase, kdy ani groše v obecní pokladnici nebylo. Nyní mají svou obecní síň, a v ní v nájmu dva krámy a ještě jeden byt v 1. poschodí, pak byt pro policajta a šatlavu. Růžek také zamezoval svou přísností průchod škodám v obecním lese a to s takovým úspěchem, že obec Čechtická nyní překrásným vlastním lesem se honositi může. Avšak mnoho vděku za to neutřížil! Růžek zemřel v mužném věku 27. září 1866 po čas cholery, Prusky do Čechtic zavlčené, /růžkolhotického sláčka Matějku, praconínského faráře Augustina Štěpánka/kmeta nyní r. 1873 bělovlasého na odpočinku v Chrudimí/a arbelovického lékaře Jana Quise, majetníka dvorce. S těmi se časem na umluvení tu neb tam sešli k hostině, k večeři a zahráli si buď v teroky, buď bulku. Avšak toto vše jen asi do poloviny let čtyřicátých trvalo. I do Chrástovic, když tento dvůr měl spachtovaný jiný p. Smetana, otec Jana Smetany, nynějšího hostinského "u města Prahy" a purkmistra v Čecheticích, chodívali jsme některou neděli letní, ale taky asi jen do začátku let čtyřicátých.

Dítěk měl celkem dvanáct, z nichž jeden syn a jedna dcera záhy po narození zemřeli. Podle zápisův otcových, jež jsem z jeho dědičné knihy "Svaté písmo nového zákona" vypsál, narodili se:

1. Ferdinand Antonín, dne 29. května 1829 po 12. hodině polední v pátek/pisatel těchto listův/. *ČECHY 19 do RŮŽKY A FRANTIŠEK*

2. Marie, dne 22. dubna 1831 mezi 1/2 8-3/4 8 hod. ráno v pátek.

3. Antonín Karel dne 16. ledna 1833 ve středu o 1. hodině s půlnoci. Zemřel dne 25. srpna 1833 o půl páté hodině odpolední.

4. Antonie dne 12. června 1834 ráno o 7. hodině. Zemřela dne 9. července 1834.

5. Aloisie Kristina dne 2. srpna 1835 v neděli o 2. hodině odpolední. Provdána za Antonína Růžku v Čechticích.

6. Vojtěška Kateřina dne 22. dubna 1838 v neděli o 3. hodině odpolední. Provdána za pekaře Zelenku v Praze.

7. Jan Bedřich 4. března 1840 o 11. hodině před polednem na popeleční středu. Studoval v Praze na vzorné škole pod Bíbou a Malým petrem, vyučil se kupectví v Jihlavě, pojal za manželku Janku Nepaurovu z Lipnice a jest kupcem v Hořepníku. ** ČECHY 6*

8. Kristina Kajetána Emanuela dne 6. srpna 1842 o 1 1/4 hodině ráno. Provdána za krejčovského mistra Lindu v Čechticích.

9. Antonie Anna 13. června 1844 o 10 hodině z rána.

10. Julie Valentina Terezie nar. 14. února 1847 o 3. hodině z rána. Tato asi od r. 1865 tuším že následkem upadnutí a otřesení mozku, upadávala v šílenost tak, že dodána musela býti do blázince do Prahy. Matka ji odtamtud vzala, a nyní zůstává v domě otcovském, avšak zdraví až doposud nenabyla. *ČECHY 6*

11. František Josef nar. 17. března 1849 7. hod. ráno. Studoval v Praze nižší reálku, vyučil se na panství knížete Auersperga Vincence myslivectví, byl r. 1869 v únoru k 11. pluku jako dobrovolník odveden, vyslouživ 3 léta přesně ve vojště jest nyní adjunktem mysliveckým v jednom knížecím revíru na panství Zlebském. *- ANNA PELIKANOVÁ*

12. Augusta Ludovika nar. 24. srpna 1851 o 1/2 6 hodině ráno v neděli. Provdána za četaře-četníka V. Šokorného v Malešově.

Jsou tedy z dítěte těchto ještě dcery Antonie a Julie nezapomenuty.

Choť otcova, má matka, narodila se nemýlími se r. 1811 v Čechticích, z otce Jana Nováka a z matky Terezie. Tato r. 1828, v též roce, když se její dcera Kristina vdala za Jana Čenského, zemřela v Čechticích. Otec matčin, Jan Novák, můj dědeček, zemřel nemýlími se r. 1843 v Čechticích, stár jsa asi 72 let. Byl výborný krásopisec a znalec pozemí kolem Čechtic a proto zeměměřiči, když v letech 1830tých u nás měřili, ho sobě velmi vážili.

Rukopis Pamětí je v knize kartonové vazby rozměrů 21x17cm, ručně autorem linkované.

Kniha obsahující 486 stran, popsána je jen z části - až po stranu 100, tu končí náhle uprostřed vyprávění studií v syntaxi.

Vlastní životopisná část, nadepsaná Ferdinand/Ant./Jan Čenský -Nástin autobiografický, začíná stranou 51 a zdá se být konceptem, v němž bohatě škrtnuto a dopisováno. Bylo ho pak použito patrně v konečném, něm ztraceném čistopisu pamětí.

Kapitoly, "Nástin autobiografický" předcházející, jsou přesně, se všemi zvláštnostmi vazeb i různými chybami na těchto listech opsány.

Originál je chován v rodinném archivu Čenských, jehož majitel = Dr Miloš Čenský z Činova/53 Měnesova, Praha-Vinohrady/mi jej k opsání v červenci 1959 zapůjčil.

Práva publikační má Dr Čenský.

Smíchov 29/7 1959

STAFEL